

Betreft:

Reactie ProDemos op het wetsvoorstel
verduidelijking burgerschapsopdracht

Hofweg 1H, 2511 AA Den Haag, T (070) 757 02 00

E info@prodemos.nl, I www.prodemos.nl

1. Wat vindt u van het voorstel, zowel van de voorgestelde wettekst als de memorie van toelichting?

ProDemos heeft het wetsvoorstel verduidelijking burgerschapsopdracht in het funderend onderwijs met belangstelling gelezen. In dit wetsvoorstel wordt een grote stap vooruitgezet ten opzichte van de bestaande wettelijke burgerschapsopdracht. Het wetsvoorstel maakt duidelijk dat de basiswaarden van de democratische rechtsstaat een centraal element zijn in het burgerschapsonderwijs. Daarmee wordt - in vergelijking met de huidige wet - beter afgebakend waar het in het burgerschapsonderwijs over gaat. Dat geeft meer duidelijkheid aan de scholen.

In de wet is niet alleen aandacht voor kennis van en respect voor de basiswaarden, van scholen wordt ook gevraagd een omgeving te creëren waarin leerlingen actief kunnen oefenen met de omgang met deze waarden. In de scholierenprogramma's van ProDemos is nu al veel aandacht voor het ervaren van de democratische rechtsstaat en het oefenen van democratische vaardigheden. We zijn dan ook positief over dit aspect van het wetsvoorstel. De ervaring leert dat het interactieve karakter van onze programma's veel leerlingen aanspreekt, waardoor hun belangstelling voor democratie en rechtsstaat toeneemt.

In de memorie van toelichting wordt duidelijk gemaakt dat het voor scholen van belang is om zicht te hebben op effectiviteit van hun burgerschapsonderwijs. ProDemos en de Universiteit van Amsterdam zijn samen een vierjarig promotieonderzoek gestart naar het verloop van politieke socialisatieprocessen bij jongeren en de effectiviteit van onze educatieve programma's daarbinnen. Wij vinden het van belang de uitkomsten van dit onderzoek en andere onderzoeken naar de effectiviteit van burgerschapsonderwijs te delen met scholen om zo een bijdrage te leveren aan de kwaliteit van het burgerschapsonderwijs.

In het wetsvoorstel wordt kennis van de spelregels en instituties van de democratische rechtsstaat niet expliciet genoemd. Toevoeging van dit element aan de wettekst is volgens ProDemos essentieel omdat deze instituties en spelregels een concrete uitwerking van de basiswaarden zijn. Respect voor en betrokkenheid bij de democratische rechtsstaat ontstaat ook door begrip van het hoe en waarom van deze instituties en spelregels. Ook is wat ons betreft een verwijzing naar verkiezingen op zijn plaats, als één van de kernprocessen van ons democratisch bestel. Deze kunnen althans in de memorie van toelichting worden genoemd, bijvoorbeeld op pagina 13 waar momenten en gebeurtenissen worden benoemd die kunnen worden aangegrepen om leerlingen de democratische samenleving te laten ervaren. Voorafgaand aan de verkiezingen kunnen scholen bijvoorbeeld meedoen aan scholierenverkiezingen, zodat leerlingen kennismaken met de stemprocedure en de keuze tussen verschillende partijen.

Ten slotte zou het goed zijn als niet alleen de school wordt gebruikt als omgeving om democratische vaardigheden te oefenen. Ook in het gemeente- of provinciehuis, bij een bezoek aan een rechtbank, het Nederlandse of Europees Parlement kunnen democratische vaardigheden geoefend worden. ProDemos vindt het van belang dat leerlingen in het kader van burgerschap ervaringen opdoen buiten de muren van de school. In de tekst van het wetsvoorstel en de memorie van toelichting zou de wereld buiten de school meer aandacht kunnen krijgen.

2. Biedt het wetsvoorstel voldoende handvatten om invulling te geven aan de burgerschapsopdracht?

Een wetsvoorstel alleen is niet voldoende om tot een betere invulling van de burgerschapsopdracht te komen. De memorie van toelichting wijst ook al op de producten die het ontwikkelteam burgerschap van Curriculum.nu zal opleveren. ProDemos ziet ook de groeiopgave aan haar eigen adres, gegeven het regeerakkoord dat uitsprekt dat alle kinderen tijdens hun schooltijd het parlement bezoeken, in het bredere perspectief van actief burgerschap(sonderwijs). Een dergelijk bezoek kan en mag nooit op zichzelf staan; het moet ingebed zijn in het onderwijs en het burgerschapscurriculum. In aanvulling op het reeds beschikbare educatieve aanbod en de lessen maatschappijleer en geschiedenis ontwikkelt ProDemos lesmateriaal voor scholen ten behoeve van de voorbereiding van een bezoek aan het parlement en de reflectie op dat bezoek na afloop. Verder hoopt ProDemos dat het wetsvoorstel lagere overheden aanspoort om scholen te ondersteunen bij hun burgerschapsopdracht, door net als het parlement een educatief programma voor scholieren aan te bieden. De provincie Overijssel is een van de lagere overheden die dit nu al actief doet.

ProDemos geeft de minister dan ook, in lijn met het bovenstaande, in overweging om maatschappelijke organisaties die actief zijn op het gebied van burgerschap een plek te geven in de ondersteuningsaanpak. Bij organisaties als de onze is veel expertise voorhanden en wij zouden graag een bijdrage leveren aan het ontwikkelen van een samenhangende burgerschapsaanpak waar scholen mee aan de slag kunnen. Daarbij kan worden gedacht aan deskundigheidsbevordering bij leraren, het ontwikkelen van doorlopende leerlijnen en het ontsluiten van het burgerschapsaanbod van lagere overheden en maatschappelijke organisaties.

Afgezien van bovenstaande opmerking zijn wij positief over de mogelijkheden die dit wetsvoorstel biedt om de burgerschapsopdracht handen en voeten te geven. Het benoemen van de spelregels en instituties van de democratische rechtsstaat kan nog een extra handvat zijn om goed burgerschapsonderwijs vorm te geven. Daarnaast is het essentieel om het ervaren leren buiten de school te verankeren in het wetsvoorstel, omdat maatschappelijke en politieke kwesties juist in realistische contexten buiten de school tot leven komen.